

K PRÁCI CHEMICKÉHO NÁČELNÍKA ÚTVARU V POLI

S rostoucími požadavky na množství a a kvalitu úkolů, s trvale probíhajícím naplňováním armády stále složitější technikou, rychle narůstají požadavky na objem práce příslušníků štábu pluku. Funkční povinnosti odborných funkcionářů při tom zůstávají beze změny, a proto je nutné zvládnout dané úkoly nejen zvýšenou pracovní intenzitou, ale též novými pracovními metodami.

Jednou z možných cest ke zlepšení pracovních výsledků je profesionální zvládnutí některých činností, které se často opakují tak, aby nedocházelo k časovým ztrátám zbytečným rozmyšlením nebo studiem metodik činností, když jsou většinou ověřeny minulou praxí s dostatečnou důkladností. V článku se budu zabývat činností chemického náčelníka pluku při tvorbě rozhodnutí velitele pluku. Chci pomoci mladým chemickým náčelníkům útvaru v tom, aby si pro tuto činnost dovedli v krátké době osvojit osvědčené a účelné pracovní stereotypy a návyky při schopnosti naplňovat je případ od případu konkrétními opatřeními odpovídajícími dané situaci. Ostatním může článek pomoci ve zdokonalení činnosti v poli.

Vycházím z předpokladu, že čtenář zvládl základy předmětu Ochrana vojsk proti zbraním hromadného ničení a osvojil si cíle, úkoly a obsah chemického zabezpečení vojsk ve smyslu platných před-

pisů a řádů ČSLA. Musí s jistotou používat zavedené pomůcky a předpisy pro vyhodnocování radiační a chemické situace na svém stupni velení a umět zhodnotit možnosti protivníka v použití zbraní hromadného ničení. Pro rychlou práci v poli je nezbytné dobře znát předepsané kódovací pomůcky a vyvážet pro osobní potřebu co nejlépe vybavenou soupravu pomůcek, které obsahují metodiku práce štábu v poli, metodiku vlastní činnosti při plnění úkolů jednotlivých stupňů bojové pohotovosti, autentizovaný sešit se vzory „návrhů“, „rozkazů“, „nařízení“ a „příspěvků“ pro různé bojové situace, zápisník pro pole, zápisník přijatých a odeslaných zpráv, odborné předpisy, automobilní mapu ČSSR, zásobu předem připravených formulářů a mapových tabulek na listech cvičných map nejčastěji používaného měřítka, řádně zakódovanou, evidovanou a nadepsanou pracovní mapu, desku a obal na pracovní mapu pro práci s ní za nepříznivého počasí a dostatečné množství šablon, pravítek, psacích a kreslicích potřeb. Množství a kvalita vyvážených pomůcek bývá zpravidla odrazem zkušeností a osobního přístupu chemického náčelníka k výkonu funkce.

V období plánování a přípravy bojové činnosti, nebo i v průběhu boje při tvorbě „rozhodnutí“, chemický náčelník pluku připravuje ve své odbornosti návrh na za-

bezpečení bojové činnosti útvaru. Při tom vychází

- z bojového nařízení pro chemické zabezpečení nadřízeného chemického náčelníka,
- z nařízení pro OPZHN nadřízeného velitele, z něhož použije části, které se týkají jeho odbornosti,
- z úkolu pluku pro příští období bojové činnosti,
- ze zámyslu velitele pluku,
- z vlastní znalosti situace pluku a nepřítel.

Svůj „návrh“ připravuje chemický náčelník v časovém sledu úkonů, předem určeném metodikou práce štábu v poli. Snaží se co nejvíce údajů zakreslit přímo do pracovní mapy, ostatní si zaznamenává do evidovaného poznámkového sešitu, nebo předem připravených tabulek vždy s vědomím, že ho může velitel vyzvat k přednesení návrhu v celém rozsahu, nebo některé jeho části i dříve, než stanoví „metodika“.

Zpravidla zachová tento metodický postup při přípravě návrhu na chemické zabezpečení:

1. Ujasnění úkolu a z něho plynoucí závěr kam položit největší důraz na realizaci jednotlivých opatření chemického zabezpečení, kterým jednotkám věnovat největší pozornost,
2. Časová kalkulace s určením, která opatření chemického zabezpečení je nutné plnit bez prodlení a v jakém pořadí plnit ostatní,
3. Předběžné nařízení pro chemické jednotky pro usměrnění jejich činnosti,
4. Zhodnocení situace s důrazem na
 - možnosti nepřítel v použití jaderných a chemických zbraní podle informace zpravodajského náčelníka, propočítané dle počtu rot, které může v jednotlivých fázích boje zasáhnout a jak tím bude ovlivněna bojeschopnost pluku,
 - dosavadní radiální a chemickou situaci a její vliv na plnění daného úkolu, co učinit u jednotlivých jednotek pluku k maximálnímu zeslabení škodlivých účinků,
 - terén a povětrnostní situaci z hlediska jejich vlivu na rozvoj ničivých faktorů ZHN v případě jejich použití nepřítel, z hlediska ochranných možností, se závěrem, které prostory mohou využít vlastní jednotky,
 - bojovou zkušenost, morálně politický stav, vycvičenost a vybavení chemickým materiálem a technikou vlastních jednotek a z toho plynoucí možnosti jejich bojového použití a totéž u podřízené chemické jednotky.

Chemický náčelník si průběžně závěry zakresluje do pracovní mapy a pomocných tabulek tak, aby připravil stručný, výstižný a konkrétní návrh na chemické zabezpečení daného úkolu a neúčelnější využití podřízené chemické jednotky.

Příkladem osnovy „návrhu na chemické zabezpečení velitel“ v období plánování bojové činnosti:

1. Pravděpodobný zámysl a možnosti protivníka v použití jaderných a chemických zbraní na sestavu pluku, neohroženější jednotky a možné důsledky na bojeschopnost.

2. Jak ovlivní radiální a chemická situace na bojišti plnění daného úkolu pluku.

3. Vliv terénu a povětrnosti na účinky ZHN, možnost využití pro vlastní ochranu.

4. Opatření, které plánuje ve prospěch pluku nadřízený chemický náčelník, nebo výčet jím uložených odborných úkolů.

5. Úroveň chemického zabezpečení vlastních jednotek.

6. Bojeschopnost a bojová pohotovost chemické jednotky.

Závěr návrhu:

— na kterou jednotku a prostor položit v jednotlivých fázích boje hlavní úsilí chemického zabezpečení,

— přednostní zásobení chemickým materiálem,

— zvláštní opatření ke zvýšení chemické odolnosti vybraných jednotek,

— organizace radiálního a chemického průzkumu a pozorování, úkoly pro chemické instruktory a pozorovatele jednotek,

— organizace speciální očisty, způsobů a prostoru soustředění zamořené výstroje,

— návrh na použití chemické jednotky,

— návrh na použití dýmu,

— požadavky na nadřízeného chemického náčelníka,

— schopnost plnit všechny úkoly chemického zabezpečení.

Návrh musí být chemický náčelník připraven přednést přímo ze své pracovní mapy s použitím tabulek v pracovním sešitu.

V průběhu boje, nebo při plánování bojové činnosti v časové tísni bude návrh zpravidla přednášet jen v závěrech, nebo bude chemický náčelník odpovídat veliteli jen na některé konkrétní dotazy. V každé době musí být připraven i bez další přípravy uvést:

1. Počet jaderných a chemických úderů na jednotky pluku, které jednotky byly

zasaženy, rozsah zamoření a vliv na jejich bojeschopnost,

2. Koho a jak varovat před šířícím se oblakem,

3. Způsob a časovou náročnost průzkumu a odstranění následků napadení v působnosti chemického vojska,

4. Pravidel podobný zámysl a rozsah použití ZHN nepříteli v dalším boji a jak připravit na tuto skutečnost vlastní jednotky.

Jakmile velitel návrh schválí, chemický náčelník ihned tento rozpracuje do konkrétních rozkazů a nařízení tak, aby se rychle dostal k vykonavatelům. Nejdůležitější z navrhovaných opatření osobně zakreslí do mapy rozhodnutí velitele pluku. O průběhu a plnění všech opatření musí informovat nadřízeného chemického náčelníka. Pro vlastní potřebu vede přehled o jejich stavu, situaci a plnění. To vše může na základě získaných praktických zkušeností rozdělit do těchto skupin úkolů.

Úkoly, které plní pro velitele, štáb pluku a vlastní jednotky

— oleáta s nejdůležitějšími opatřeními chemického zabezpečení pro náčelníka štábu pluku k zákresu do mapy rozhodnutí velitele, zpravidla zákres nebezpečných prostorů, rozmístění pozorovacích stanic a chemické zálohy, směry hlavního úsilí radiačního a chemického průzkumu pluku i nadřízeného, plánované prostory pro speciální očistu a údaje o prostředcích teritoria (jen vlastní území),

— příspěvek do bojového rozkazu velitele pluku, který obsahuje stručně vyjádřený úkol chemické jednotky v příštím období, její osy přesuny a prostory rozmístění, určení velitele zálohy,

— příspěvek do nařízení pro zabezpečení bojové činnosti (péči náčelníka štábu), které se podle situace a časových možností vydává zpravidla jako

a) jeden z bodů rozhodnutí velitele

b) písemné nařízení všem jednotkám

c) ústní nařízení při organizaci součinnosti s veliteli praporů. V tomto případě vztažené k jednotlivým obdobím boje tak, jak probíhá součinnost. Pro rychlé vydání bojového nařízení k zabezpečení bojové činnosti je ve štábu předem připraven formulář s předstihem základních údajů, jako jsou nebezpečné prostory napadení ZHN, směr a prostor hlavního úsilí radiačního a chemického průzkumu praporu, úkoly pro chemické instruktory praporů a pozorova-

vatele rot a baterií, dříve zamořené prostory a stálost otravných látek a radioaktivita v nich, údaje pro aktivaci odřadu odstranění následků napadení ZHN, povolená dávka ozáření pro daný úkol, jak organizovat speciální očistu v jednotlivých fázích boje, zprávy o povětrnosti, způsoby zjišťování parametrů ZHN a jejich předání do štábu pluku apod. Formulářů může být připraveno pro různé bojové situace několik

— příspěvek do týlového rozkazu, nebo „žádanka o přísun“ o způsobu zásobení jednotek chemickým materiálem, odsunu a náhradě poškozeného chemického materiálu,

— bojové nařízení pro velitele chemické jednotky — zpravidla písemné na předem připraveném formuláři. Může je též nadiktovat veliteli jednotky přímo z pracovní mapy. V tom případě si velitel jednotky dělá zápis do svého pracovního sešitu a chemický náčelník mu jej po ověření úplnosti parafrázuje.

Podle časových možností a stupně připravenosti štábu pluku může se chemický náčelník podílet ve spolupráci s ostatními složkami štábu na vydání dalších nařízení k upřesnění bojové činnosti, zpravidla na předem připravených formulářích, jako jsou např.:

— nařízení pro velitele odřadu odstranění napadení ZHN,

— nařízení pro dlouhodobý pobyt v zamčených prostorech,

— nařízení pro překonání rozsáhlých zamořených prostorů,

— přehled ozáření štábu a jednotek,

— zápis o součinnostním dohovoru velitelů zamořené jednotky a MSO,

— nařízení pro zabezpečení taktického vzdušného výsadku apod.

Úkoly, které plní pro nadřízeného chemického náčelníka

— hlášení o dosažení bojové pohotovosti — ihned po splnění všech úkolů vyhlášeného stupně bojové pohotovosti využitím kurýra, styčného důstojníka apod. s obsahem, který žádá nadřízený,

— hlášení o stavu chemického materiálního a technického zabezpečení na předepsaných formulářích, ke konci prvního dne po dosažení určeného stupně bojové pohotovosti, zpravidla jako součást některého bojového hlášení,

— bojová hlášení chemického náčelníka — odesílá ke stanovené době nebo po úderu ZHN nepříteli na sestavu pluku, nejlépe na oleátě s jednoduchým zákresem a legendou o plnění úkolů. Taková hlášení mají obsahovat upřesněné para-

metry úderu, rozsah ztrát a zamoření osob i bojové techniky, učiněná opatření, konkrétní výsledky průzkumu, požadavek na mimořádné doplnění chemických materiálem a jiné důležité údaje. Nadřízeného musí průběžně informovat formou bojových hlášení i o rozmístění pozorovacích stanovišť s určenými sektory pozorování, s plánovaným manévrem v systému radiacíního a chemického pozorování, s rozmístěním chemické zálohy chemického náčelníka pluku i plukovního technického skladu v době plánovaného doplnění, schematicky o činnosti pluku po praporech, o veškerých nově zjištěných údajích o nepříteli a jeho ZHN, či chemických jednotkách.

Mělo by se stát zásadou, že se mají chemičtí náčelníci nejméně jednou denně osobně setkat a vzájemně porovnat své pracovní mapy a bojové dokumenty. Vzájemně by se měli telefonicky, nebo rádiem informovat o odeslání jakéhokoli grafického či písemného dokumentu a po jeho obdržení protějšek potvrdit jeho přijetí, pochopení a zahájení plnění.

Kromě bojových hlášení podávají nadřízenému ještě nařízená periodická hlášení ve stanovených časových normách a podle zavedených zvyklostí, např.:

- hlášení o jaderném či chemickém úderu na sestavu pluku — všemi prostředky spojení mimo pořadí, na stupni pluk do 10 minut po úderu,

- zpráva o přzemní povětrnostní situaci — zpravidla v 07.00, 13.00 a 01.00 hodin denně od dosažení bojové pohotovosti. Mimo tyto časy se stejná zpráva předá do 2 minut po úderu ZHN nepříteli na sestavu pluku a ihned při náhlé podstatné změně směru nebo rychlosti větru,

- zpráva o snížení stavu zásob pod 50 % předepsané normy — podává ihned při zajištění této skutečnosti u chemického materiálu, nebo bojové techniky chemického vojska včetně jejich provozních hmot,

- zpráva o ozáření (expozici) jednotky nad 100 rentgenů jednorázově — podává ihned při zjištění této skutečnosti, s vědomím velitele pluku.

Nadřízený chemický náčelník zpravidla upravuje po určitá delší časová období množství a obsah vyžadovaných hlášení a dokumentů podle konkrétní potřeby, vždy však musí být rozhodujícím v práci chemického náčelníka kteréhokoli stupně konkrétní osobní styk s podřízenými odbornými funkcionáři i práce se samotnými jednotkami v terénu, při přípravě bojové činnosti.

Úkoly, které plní pro vlastní potřebu a přehled

Jde o průběžné vedení pracovní mapy chemického náčelníka pluku, která je jeho hlavním bojovým dokumentem. Obsahuje kódování vševojskové a pro předávání parametrů ZHN, vyhodnocení terénu a teritoria, údaje o výškové a přizemní povětrnosti, zvýrazněné vodní zdroje, údaje o nepříteli s důrazem na prostředky jaderného a chemického napadení, jejich dosahy a možnosti, úkol vlastního útvaru do rot a baterií, podrobné údaje o jednotlivých opatřeních chemického zabezpečení včetně údajů o úkolech chemických jednotek vlastních, nadřízeného i sousedů.

V pracovní mapě vede chemický náčelník s použitím předem připravených pomůcek, předepsanými situačními značkami podle Oper-2-1 a základních chemických předpisů situaci a její vývoj po celou dobu činnosti v poli. Ve své pracovní mapě zpravidla vede tabulky:

1. Přehled jaderných úderů na jednotky pluku — s uvedením ztrát, ozáření (expozicí), dobou obnovení bojeschopnosti apod.

2. Přehled chemických úderů na jednotky pluku — s uvedením ztrát, učiněným opatřením, dobou obnovení bojeschopnosti apod.

3. Rozdělení chemické jednotky pro plnění úkolů — s možností vést záznam o změnách v jejím rozdělení v průběhu boje,

4. Spotřeba chemického materiálu u chemické jednotky, který podmiňuje její bojeschopnost, jako jsou např. průkazníkové trubičky, odmořovací látky apod.,

5. Údaje pro rádiové spojení v síti chemického zabezpečení svazku,

6. Údaje pro rádiové spojení v síti chemické jednotky pluku.

Tyto tabulky jsou pomocné a může je vést též v evidovaném pracovním sešitě chemického náčelníka. Jejich počet není omezen a řídí se individuální potřebou.

Evidovaný sešit pro běžné poznámky, výpočty a pro přípravu návrhu na chemické zabezpečení velitelů. Je užitečné mít v tomto sešitě připravené vzory návrhů pro různé situace.

Účetní a operativní evidenci chemického materiálu. Rozsah ukládají ustanovení předpisu Všeob-26-1. Je připravena též pro případ předání útvarů do jiné podřízenosti, nebo předání funkce chemického náčelníka.

Veškerou polní dokumentaci musí chemický náčelník připravit a průběžně vést

tak, aby podle ní mohl plnit odborné úkoly další funkcionář i v případě, že mu funkce nebude řádně předána.

Praxe vyžaduje, aby chemický náčelník měl přehled o všech možnostech spojení a styku s podřízenými chemickými instruktory i s nadřízeným náčelníkem svazku. Zejména musí umět využívat:

— osobního styku nejméně jednou denně,

— telefonického spojení,

— písemných hlášení, či nařízení s využitím kurýrů, styčných orgánů apod.,

— spojky motorizované, či pěší se scuhlasem náčelníka štábu,

— rádiové sítě chemického zabezpečení,

— rádiových sítí velení, dělostřelecká, průzkum apod., za předpokladu, že radisté znají rozlišovací hesla a funkční čísla a že mají návyky zprávy dodat určenému adresátu,

— prostředků spojení teritoriálních orgánů, zejména za přesunů a jen výjimečně.

Chemickým náčelníkům pluků doporučuji zpracovat si pro práci v poli předem několik vhodných pomůcek, které se stanou významným pomocníkem zvláště při plnění úkolů v těžkých podmínkách, při mimořádné únavě, ve zkrácených časových lhůtách. Jde zejména o

1. Složku předtištěných formulářů, pokrytých astraonem, pro rychlé zpracování ústních návrhů, rozkazů či nařízení, jako

— osnova návrhu na chemické zabezpečení pro různé bojové situace,

— osnova odborných nařízení podřízeným funkcionářům, nebo velitelům podřízené chemické jednotky pro různou bojovou činnost,

— osnova vystoupení chemického náčelníka na organizaci součinnosti stupně pluk—prapor pro útok, obranu i jiné druhy činnosti a po jedotlivých nejčastěji probíraných údobích boje,

2. Rozmnožené tiskopisy připravené k rychlému vyplnění a předání vykonavatelé nebo zpracovateli souhrnného dokumentu pokud jde jen o příspěvek. Musí být přehledně uloženy, označeny a mohou být i předem podchyceny evidenčně,

3. Vhodnou úpravu všech nejčastěji používaných předpisů, metodik pro rychlou orientaci v nich, nejlépe nálepkami okrajích listů, což umožní nalézt potřebnou tabulku či text jediným hmatem.

Jako žádná činnost, ani práce chemického náčelníka v poli není neměnná a zúčkonaluje se na základě poznatků ze cvičení a získávaných zkušeností. Proto je třeba čas od času, zpravidla před cvičením v terénu celou dokumentaci prostudovat, doplnit, opravit a současně procvičit její rychlé použití. Při té příležitosti si zkontroluje evidenci podle platných zásad pro utajení.

Tak může mít odborný funkcionář v kteroukoli dobu vždy v souladu se soudobými požadavky připraveny veškeré pomůcky pro svoji práci. Jsou nutnou podmínkou pro úspěšné splnění všech úkolů v poli, tedy k činnosti, která zaujímá rozhodující místo v přípravě a hodnocení vojsk.